

Från: [REDACTED]
Skickat: den 23 april 2019 23:51
Till: Funktion SD15 Skarpnäck
Ämne: Skrivelse om avvecklingsbeslut för paviljongförskolan Kronan i Björkhagen.
Bifogade filer: Skrivelse om avvecklingsbeslutet gällande paviljongförskolan Kronan.docx; program-for-barnets-rattigheter-och-inflytande-i-stockholms-stad.pdf; faktablad från barnombudsmannen.pdf

Hej!
Skickar in vår skrivelse med synpunkter på avvecklingsbeslutet för paviljongförskolan Kronan i Björkhagen.

Vänliga hälsningar!

[REDACTED]
[REDACTED]

Skrivelse om avvecklingsbeslutet gällande paviljongförskolan Kronan

Sammanfattning

Den 18 januari skickade samordnare Monika Cederlöf ut en kallelse till vårdnadshavare med barn på förskolan Kronan inför höstterminen 2019. Syftet med kallelsen var att bjuda in till ett möte med anledning av att paviljongen Kronan skulle avvecklas.

Väl på mötet som ägde rum den 29 januari informerades vi vårdnadshavare om att paviljong Kronan ska avvecklas inför höstterminen av avdelningschef Jan-Eric Johansson, biträdande förskolechef Berit Jirdén, förskolechef Maria Brunfelter samt personal på Kronan.

De berättade att beslutet att avveckla paviljongen som hade fattats under december 2018 berodde på en försämrad budget för 2019 med anledning av att antalet barn i förskoleåldern i Skarpnäcks stadsdelsområde hade blivit lägre för 2019 än beräknat.

Vidare informerade de om detaljer för hur avvecklingsprocessen skulle gå till såsom att barngrupperna skulle fördelas till förskolorna Ängen och Sjöfararen, att barnen skulle skolas in på de nya förskolorna under maj månad av befintlig personal samt att personalen på Kronan eventuellt skulle följa med barnen och börja på Sjöfararens eller Ängens förskola. Det framställdes som att Kronans personal hade fått möjlighet att följa med barnen till de nya förskolorna och att ett besked om hur personalen tänkte göra skulle lämnas inom kort.

Vi vårdnadshavare fick även ställa frågor till de ansvariga. Vid frågan om de ansvariga hade utgått från barnens bästa som de är skyldiga enligt barnkonventionen samt enligt programmet för barns inflytande i Stockholms stad svarade Jan-Eric att det hade de gjort. Hans förklaring var att om inte de sparar in pengar på att lägga ner förskolan Kronan så kommer andra barn och förskoleverksamheter bli lidande.

Aktuella synpunkter

Den 13 juni 2018 röstade Sveriges riksdag ja till att göra barnkonventionen till lag. Barnkonventionen kommer att bli införlivad i svensk lag och börjar gälla från 1 januari 2020.

Enligt artikel 3 i barnkonventionen fastslås det att vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

För att stödja stadens verksamheter i arbetet för att leva upp till FN:s barnkonvention och den lagstiftning som finns i Sverige beslutade kommunfullmäktige den 11 december 2017 att "Programmet för barns rättigheter och inflytande i Stockholms stad" ska börja gälla som ett styrdokument som stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utgå från när de planerar och följer upp sitt arbete för att bättre nå visionen om ett Stockholm för alla med fokus på barnets rättigheter och inflytande. I styrdokumentet fastslås det att beslutsfattare och medarbetare ska beakta barnperspektivet och omsätta barnets rättigheter i alla beslut, uppdrag och i det dagliga arbetet.

För att säkerhetsställa att barnperspektivet tas i beaktande i alla beslut som rör barn formuleras det krav på att förtroendevalda, förvaltnings- och bolagsledningar och nyckelpersoner behöver kunskaper om barnkonventionen och barns rättigheter, stadens program och vad detta innebär för arbetet med ledning och styrning.

I Programmet för barns rättigheter och inflytande i Stockholms stad förtydligas att stadens verksamheter ska göra bedömningar av hur barnets bästa beaktas vid investeringar eller budgetbeslut inom alla områden samt bedöma konsekvenser av sådana investeringar eller budgetbeslut.

Beslut och åtgärder som på något sätt berör barn behöver systematiskt följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv. Det gäller såväl beslut och åtgärder som rör det enskilda barnet som generella beslut och åtgärder som rör barn.

Grundläggande i arbetet med barnets rättigheter är att synliggöra, utreda och analysera vilka konsekvenser förslag och beslut får för det enskilda barnet, en grupp barn eller barn generellt.

Det är nödvändigt att dessa frågeställningar finns med tidigt i arbetsprocessen så barns delaktighet och barnperspektivet får reell effekt vid beslutsfattandet.

För att barnperspektivet och barnrättsperspektivet ska uppmärksammas innan beslut fattas i ärenden där barn påverkas ska beslutsunderlag, till exempel tjänsteutlåtanden, innehålla en barnchecklista.

Vid beslut av övergripande eller strategisk karaktär ska en fördjupad analys av beslutets konsekvenser för barn genomföras, barnkonsekvensanalys.

Kravet på att utreda ett besluts konsekvenser för barn fastslås även i Skarpnäcks stadsdelsnämnds verksamhetsplan för 2019.

Under rubriken för nämndmålet "Flickor och pojkar är delaktiga och har inflytande i förskolans innehåll" fastslås det att förskolorna arbetar utifrån FN:s barnkonvention, programmet för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad samt övrigt stödmaterial inom staden.

I nämndmålet förtydligas att förskolorna synliggör, utreder och analyserar vilka konsekvenser förslag och beslut får för det enskilda barnet, en grupp barn eller barn generellt.

Med stöd av ovannämnda motiveringar anser vi att beslutet att avveckla paviljongförskolan Kronan på flera punkter strider mot barnkonventionen samt styrdokument "Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad".

Enligt artikel 3 i barnkonventionen fastslås det att offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ ska i första hand utgå från barnens bästa vid sitt beslutsfattande. När beslutet att avveckla paviljongförskolan Kronan utgick man inte från barnens bästa utan man utgick strikt utifrån ett ekonomiskt perspektiv.

Detta förtydligades vid mötet den 19 januari när jag ställde en fråga till de ansvariga om på vilket sätt detta beslut utgår från barnens bästa. Det svar jag fick var att om denna besparing inte ägde rum skulle andra barn bli drabbade av ekonomiska nedskärningar.

Genom att svara på detta sätt så ställde de ansvariga barngrupper mot varandra vilket är djupt olämpligt.

Vidare hade ingen barnchecklista upprättats eller en barnkonsekvensanalys gjorts i ett tidigt skede i beslutsprocessen som det enligt programmet för barns inflytande ska göras så att barns delaktighet och barnperspektivet får en reell effekt vid beslutsfattandet.

Detta framgick med all tydlighet när jag (Håkan) vid ett telefonsamtal med Jan-Eric frågade om en barnkonsekvensanalys hade gjorts. Han svarade då att den hade han gjort i huvudet. Han förklarade att hans barnkonsekvensanalys handlade om att om inte man sparar in pengar på att avveckla paviljongförskolan Kronan så kommer andra barn bli drabbade och hänvisade då till barn med särskilda behov.

Detta svar påvisar en djup okunskap om syftet med att göra en barnkonsekvensanalys vilket är att få en fördjupad analys av vilka konsekvenser beslutet får för de barn som beslutet berör. Svaret var dessutom direkt olämpligt då han ställde grupper av barn mot varandra.

Vidare bryter detta svar mot Skarpnäcks stadsdelsnämnds mål för flickor och pojkars delaktighet och inflytande i förskolans innehåll, där det förtydligas att förskolorna synliggör, utreder och analyserar vilka konsekvenser förslag och beslut får för det enskilda barnet, en grupp barn eller barn generellt.

Om man hade utrett beslutet i den omfattning som det föreskrivs hade det med all tydlighet framgått vilka konsekvenser beslutet riskerar att få för de barn som kommer att överföras till nya förskolor till höstterminen 2019.

Så som ledningen har framlagt beslutet innebär det att barngrupper splittras, bekanta pedagoger riskerar att ersättas av nya, inskolningarna på de nya förskolorna sker endast några veckor innan sommaruppehållet samt barnen riskerar att utsättas för ännu en flytt innan de börjar skolan då de nya förskolorna också är planerade att flytta längre fram.

Allt detta kommer våra barn utsättas för av den enda anledningen att de är barn och inte kan göra sina röster hörda. Ingen har frågat barnen om vad de tycker om att behöva skiljas från sina älskade kamrater eller personal. Inte på något sätt har man sett på barnen som bärare av egna rättigheter.

Vi är bekymrade över hur dessa händelser kan påverka barnens känsla av trygghet och sammanhang. Vi ställer oss mycket frågande till att ledningen väljer att barnen ska skolas in på de nya förskolorna endast några veckor innan ett sommaruppehåll på minst 4 veckor. Detta försvårar rimligtvis för barnen att kunna etablera en ny trygg anknytning och det riskerar att barnen upplever allt som nytt igen efter ledigheten. Vi är frågande till varför ledningen har valt två förskolor som också är planerade att flytta, något som vi förstår eventuellt kan ske innan barnen går över till 6-årsverksamhet.

Vi är bekymrade över och mycket kritiska till att ledningen för förskoleverksamheten verkar sakna kunskap om hur barnkonventionen skall omsättas i praktiken.

Vi tycker att det är djupt beklämmande att Skarpnäcks stadsdelsnämnd befaras godkänna ett beslut som riskerar att få allvarliga konsekvenser för våra barn samt på ett flertal punkter bryter mot barnkonventionen, skollagen, Stockholms stads program för barns rättigheter och inflytande samt de egna nämndmålen.

Vi hoppas att detta beslut ses över så att barnens rättigheter tas i beaktande enligt ovanstående riktlinjer så att de negativa konsekvenserna som riskerar att annars drabba barnen minimeras.

Vi hoppas även att åtgärder vidtas för att säkerställa att det finns kunskaper om och fungerande rutiner för att säkerställa att ovanstående riktlinjer följs i beslut som rör barn framöver.

Med vänliga hälsningar

[Redacted signature block]

Uppnå kvalitet i beslut som rör barn och unga

Att analysera och bedöma konsekvenser för barn och unga är en komplex process. När och hur ska analyserna göras och vilken omfattning de ska ha? Genom ett systematiskt arbetssätt ökar möjligheterna att barnets bästa finns med i besluten vilket medverkar till en högre kvalitet i verksamheter som berör barn och unga.

Barnkonsekvensanalyser är ett verktyg för att omsätta barnkonventionen i handling och synliggöra barnets bästa. Med hjälp av barnkonsekvensanalyser kan lokala och regionala beslutsfattare arbeta systematiskt och vara försäkrade om att ett barnperspektiv finns med i besluten. Syftet är att både på kort och lång sikt förbättra barns och ungas levnadsvillkor.

Ett arbetssätt för barnets bästa

Redan 2001 tog Barnombudsmannen fram en modell för barnkonsekvensanalyser som skulle vara till stöd för kommuner, landsting och statliga myndigheter i arbetet med att föra in barnets bästa i besluten. Vi har med tiden sett ett behov av att förtydliga och utveckla modellen så att den beskriver ett arbetssätt för att systematiskt synliggöra barnets bästa.

Arbetssättet kan användas för att göra bedömningar av ett barns bästa, en grupp barns bästa eller barns bästa i allmänhet med utgångspunkt i en specifik åtgärd eller frågeställning. Sättet att arbeta går att använda inom olika slags verksamheter och på alla nivåer i samhället. Det är viktigt att det som görs anpassas till verksamhetens specifika roll och ansvar och till den frågeställning som ska prövas.

Vi vill understryka att barnkonsekvensanalyser inte ska göras vid sidan av det ordinarie arbetet. Det handlar om att identifiera vilka beslutsprocesser som berör barn och unga och ta reda på vilka tillägg eller förändringar som kan behöva göras i det ordinarie arbetet.

I det här avsnittet beskriver vi ett arbetssätt som innehåller ett antal steg. Innehållet i de olika stegen kan skilja sig åt beroende på vilken typ av beslut eller ärende det handlar om. Det finns dock några aspekter som vi anser bör finnas med och dokumenteras i flera av de olika stegen.

Följ barnkonventionens grundprinciper

Trots att barnkonventionens artiklar inte beskriver det enskilda barnets bästa innebär grundprinciperna i artiklarna 2, 3, 6 och 12 en generell vägledning och ett nödvändigt underlag vid en barnkonsekvensanalys.

Artikel 3 om principen om barnets bästa ska ses som en etisk och moralisk grundregel i förverkligandet av barnkonventionens alla rättigheter. En annan viktig vägledning finns i artikel 12, om respekten för barnets åsikter, som är intimt förknippad med artikel 3.

För att man ska kunna bedöma barnets bästa måste barnet själv ges möjlighet att framföra sina synpunkter. För att barnets bästa ska kunna tillgodose måste barnets åsikter tillmätas betydelse. Först när barnet själv fått uttrycka sina åsikter och de tas med i besluten, kan barnets bästa i egentlig mening lyftas fram och sättas i främsta rummet.

Konventionens övriga grundprinciper om diskrimineringsförbud och rätten till liv och utveckling, artiklarna 2 och 6, är också nödvändiga vid bedömningen av vad som är barnets bästa. Dessutom

Ordet analys betyder "djupgående och noggrann undersökning av abstrakt företeelses beståndsdelar". Ordet konsekvens betyder "oundviklig följd av en viss handling som måste beaktas".

definierar konventionens övriga artiklar en rad rättigheter som gäller barns behov och intressen. På så sätt definierar den vad som bör ses som barnets bästa i olika situationer som gäller till exempel hälsovård, utbildning, fritid och barn i utsatta situationer. Även andra konventioner om mänskliga rättigheter kan i vissa fall ge vägledning.

Förutsättningarna ges av lagregler, föreskrifter och riktlinjer

Att göra barnkonsekvensanalyser ställer krav på ett professionellt förhållningssätt till de beslutsprocesser som rör barn och unga. Professionalismen handlar om att den som gör barnkonsekvensanalyser måste ha grundläggande kunskap om hur barns intressen eller rättigheter är formulerade i nationell lagstiftning, förarbeten, riktlinjer, föreskrifter eller policy i förhållande till den frågeställning som ska bedömas.

Kunskapsgrunden ges av forskning, kartläggningar och studier

Det är också nödvändigt att barnkonsekvensanalysen grundas på kunskap om barns behov, utveckling och intressen inom det aktuella området. Tidigare forskning byggde i hög grad på föreställningen att det var möjligt att fastställa bestämda kriterier för barns behov. De senaste decenniernas barnforskning har visat att barns behov och barnets bästa är föränderliga och inte givna en gång för alla.

Det är svårt att förutsäga ett barns utveckling, eftersom den är föränderlig. Barns alla förutsättningar är inte kända eller definierbara. Oförutsedda händelser inträffar och andra faktorer kan förändra utvecklingen och driva den i oväntad riktning. Några av de mest centrala begreppen är relativa och svåra att relatera till i praktiken.

Samtidigt fortsätter forskarna att söka efter tydliga orsakssamband. Numera ställer vi högre krav på att analysera miljö- och hälsorisker och kraven på olika verksamheter ökar när det gäller att kunna påvisa nyttan av insatser i skolan, sjukvården, socialtjänsten och andra liknande organisationer. Det är därför väsentligt att metoder prövas och att diskussionerna om innebörden i centrala begrepp sker samtidigt på många arenor. Men framför allt behöver praktiker och forskare utveckla nya former för att mötas kring dessa komplicerade frågeställningar.

Gör barnets perspektiv synligt

Barnkonventionens artikel 12, som säger att barn och unga har rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör barnet, är ett av barnkonventionens mest framsynta och angelägna budskap. Artikel 12 uttrycker ett barnperspektiv där barnet är en egen individ med ett fullvärdigt människovärde och med en egen mening som måste respekteras.

I och med att barnkonventionens artikel 12 så tydligt uttrycker att barnet har rätt att höras menar Barnombudsmannen att dessa

röster ska vara en del av det beslutsunderlag som ligger till grund för en analys för att komma fram till barnets bästa i besluten. Bedömningen av vad som anses vara ett barns eller en grupp barns bästa i en viss situation ska alltid göras av den vuxne som har ansvaret för beslutet.

En central fråga är om insatsen eller beslutet rör ett enskilt barn, barn i allmänhet eller en bestämd, särskilt definierad grupp av barn. Artikel 3 innehåller både en kollektiv och en individuell aspekt. I artikelns första del talas om barn i pluralis, medan det i sista delen talas om barnet i singularis: "vid alla åtgärder som rör barn... skall barnets bästa komma i främsta rummet". De två nivåer som omfattas av artikeln kan i vissa situationer vara ett dilemma. Ett beslut kan ju påverka såväl en individ, en viss grupp barn som alla barn i ett land. Det individuella barnets bästa kan också komma i konflikt med det bästa för ett kollektiv av barn. Här behöver vi belysa vilka beslut som kan komma att påverka en individ, alla barn i en kommun eller ett landsting, eller vilka beslut som påverkar barn i allmänhet.

I bedömningen är det också viktigt att komma ihåg att barn inte är någon homogen grupp. Barn har olika förutsättningar och behov beroende på bland annat kön, ålder, socioekonomiska förhållanden, kulturell och etnisk bakgrund och eventuella funktionshinder. Det som är det bästa för ett barn i en given situation är inte nödvändigtvis det bästa för ett annat barn. Det som gynnar en grupp barn kan missgynna en annan och så vidare. Det gäller alltså att finna sätt att hantera dessa olika perspektiv på såväl individ- som gruppnivå med utgångspunkt i varje enskild situation.

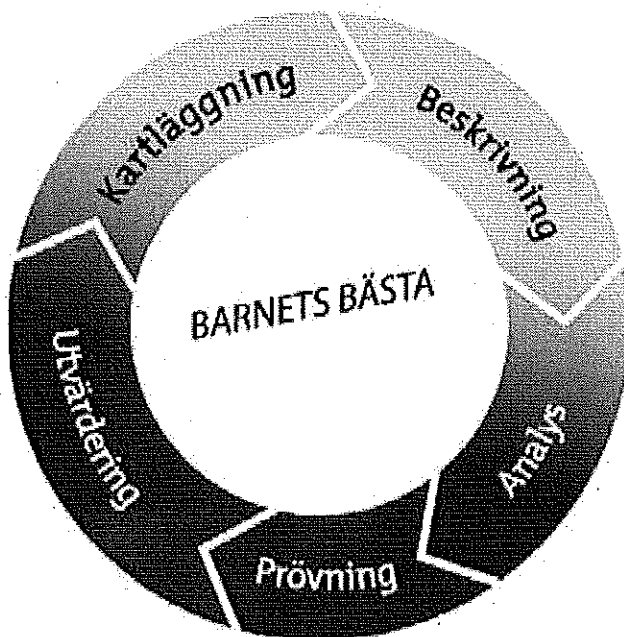
Det kan också finnas motsättningar mellan ett eller flera barns bästa och andra samhällsintressen. I de fall då barnets eller barnens bästa har fått ge vika för något annat intresse är det särskilt viktigt att analysen och besluten finns dokumenterade så att det framgår vad som har legat till grund för prioriteringen. Det är också av största vikt att barnets eller barnens egna åsikter och önskemål förs fram och dokumenteras.

Att utgå från befintliga arbetsprocesser

Barnombudsmannen ger inte några fullständiga svar på vilka moment och detaljer som bör ingå i en arbets- och beslutsprocess som tar hänsyn till barnets bästa. Både innehåll, form och arbetsprocess måste anpassas till verksamheten och frågeställningen.

Enligt Riksrevisionens rekommendationer bör konsekvensanalyser göras på ett särskilt sätt inom varje verksamhet och följa rutiner för dokumentation. Analysen bör vara kortfattad, gärna illustrerad med figurer och tabeller, innehålla lättöverskådliga sammanfattningar och redigeras så att det väsentliga i den lyfts fram. Analysen ska vara lätt att förstå för dem som berörs av beslutet.

Syftet är att barnkonsekvensanalysen ska bidra till att beslutet får den avsedda effekten. I följande avsnitt beskriver vi en tänkbar arbets- och beslutsprocess för en barnkonsekvensanalys där följande moment bör finnas med: kartläggning, beskrivning, analys, prövning med beslut och utvärdering.

Steg 1: Kartläggning

Den första delen av arbetsprocessen bör innehålla en kartläggning och planering för hur och var man ska inhämta nödvändig kunskap och information. Här måste man också bedöma om det finns en tillräcklig faktagrund eller om ytterligare kartläggningar, statistik eller forskningsunderlag behövs för att fatta beslut. Kunskapsunderlaget ska ge svar på vilka grupper av barn frågeställningen berör och kan ha konsekvenser för, samt vilka grupper av barn som kan undantas. Det är viktigt att uppmärksamma livsvillkoren för barn med till exempel särskilda behov eller psykisk eller fysisk ohälsa med mera. Barnets eller barnens egna åsikter måste också komma fram.

Steg 2: Beskrivning

Nästa steg i arbetsprocessen handlar om att göra en beskrivning utifrån det inhämtade materialet. Det är viktigt att den aktuella frågeställningen, förslaget, budgeten eller policybeslutet sätts in i sitt sammanhang och att syftet framgår tydligt. Man bör beskriva hur det nuvarande regelverket på området ser ut samt hur det aktuella förslaget förhåller sig till barnkonventionens artiklar.

Det bör framgå av beskrivningen vilket eller vilka barn som berörs direkt eller indirekt av åtgärden, på vilket sätt de berörs och hur de har identifierats. Det kan ibland vara bra att belysa frågeställningen utifrån barnets eller barnens kön, ålder, utvecklingsnivå och egna förutsättningar, i sin familj, i sin miljö, i sitt nätverk där till exempel förskola, skola, fritid och kompisar ingår.

Beskriv vad de berörda barnen har haft för synpunkter, på vilket sätt de har fått tillfälle att yttra sig och vilken information de har fått för att kunna yttra sig i frågan. Ge alternativa förslag till den aktuella frågeställningen och skriv ner vilka kompenserande, skadeförebyggande eller förbättrande insatser som kan göras. Det är också viktigt att beskriva vilka kostnader den aktuella frågeställningen medför, för vem och för vilka grupper samt vilket underlag som har använts för kostnadsberäkningarna.

Steg 3: Analys

Tredje steget i arbetsprocessen bör bestå av en problemanalys, där man beskriver motiven till förslaget och dess konsekvenser mer ingående. En förutsättning för att ett förslag ska få gehör är ju att de positiva konsekvenserna är fler än de negativa. Vilka faktorer, problem eller behov ligger bakom förslaget? Vad är målet och syftet med förslaget? Har utgångspunkterna för förslaget förändrats till följd av de synpunkter som har kommit fram i dialogen med barnen? En viktig del av analysfasen handlar förstås om att bedöma hur förslaget förhåller sig till barnkonventionens bestämmelser. Det handlar om att analysera faktaunderlaget och försöka förutse effekterna av olika beslut. Här är det viktigt att särskilt se över hur förslaget förhåller sig till de grupper av barn med särskilda behov som eventuellt identifierats i kartläggningsfasen.

Belys intressekonflikter

I analysen ska också de intressekonflikter som gäller barnets bästa i förhållande till andra intressen föras fram, till exempel vårdnadshavarens eller samhällsekonomins intressen, samt hur tungt dessa ska väga i förhållande till barnets bästa. Analysen bör dessutom innehålla uppgifter om barnets eller barnens behov, intressen eller rättigheter och hur de kan tillgodoses med kompenserande åtgärder eller insatser. Analysen ska visa om barnets eller barnens bästa måste ge vika för andra intressen.

Analysera även de kostnadsmässiga konsekvenserna. Det är lika viktigt att försöka analysera de vinster som kan finnas som att analysera kostnaderna. Det kan handla om samhällsekonomiska vinster i form av förbättrad hälsa och utbildning för barn i allmänhet men det kan också vara vinster ur ett individuellt barns perspektiv som frånvaro av framtida psykiska problem.²

Vi är ofta bra på att redovisa kostnader för samhällets insatser för barn och unga. Men vi är mindre vana vid att systematiskt redovisa nyttan och vinsterna. Genom att beskriva resonemang om vilka konsekvenser olika handlingsalternativ kan få kan vi också visa på vinster. Vinsterna kan till exempel vara: ökat inflytande och delaktighet, ökad tillgänglighet för barn med funktionshinder, minskad ohälsa eller ökad säkerhet i trafiken. Låt barnkonventionen hjälpa till att konkretisera vinsterna.

Effektkedjan som stöd

För att förutse effekter av olika handlingsalternativ kan man göra så kallade effektkedjor.³ En effektkedja kan fungera som en vägledning när man strukturerar analysen och visar om det finns förutsättningar att åtgärden leder till målet. Effektkedjan kan ge vägledning om förslaget är det rätta och lyfta fram vilka positiva och negativa bieffekter som kan följa av åtgärden.

Steg 4: Prövning med beslut

Det fjärde momentet i arbetsprocessen handlar om själva syftet med en barnkonsekvensanalys, nämligen att pröva och besluta. Prövningen av barnets bästa, som ska ligga till grund för beslutet, måste utgå ifrån den kunskap som har inhämtats.

Prövningen innebär att man gör en sammantagen helhetsbedömning av alla relevanta faktorer utifrån kartläggningen, beskrivningen och analysen. Här är det viktigt att man tar hänsyn till allt som rör barnets eller barnens fysiska och psykiska välbefinnande

och utveckling i bedömningen, till exempel rätten till skydd och omvårdnad och rätten till lek och fritid.

Så långt som möjligt ska man också ta hänsyn till både kortsiktiga och långsiktiga effekter för barnet eller barnen. Allmänna kunskaper om barns behov och utveckling är nödvändiga ingredienser i en barnkonsekvensanalys, men det som är bäst för barn och unga generellt kan inte alltid överföras på ett enskilt barn eller en specifik grupp barn. Barnets bästa måste därför tolkas som den bästa tänkbara lösningen för varje enskilt barn eller grupp med barn.

I detta moment är det viktigt att vi verkligen vågar ta ställning när vi hamnar i intressekonflikter och att vi motiverar våra ställningstaganden.

Låt barnets bästa väga tungt

FN:s barnrättskommitté ansåg i sitt uttalande om artikel 3 och barnets bästa att principen alltid ska beaktas och väga mycket tungt. I situationer då barnets eller barnens bästa står i konflikt med vuxnas intressen är det barnets bästa som så gott som alltid ska ha företräde. "The best interest of the child shall be a primary consideration."

Ett exempel på när barnets bästa fått väga tyngre är från utredningen om vräkning och hemlöshet bland barnfamiljer (SOU 2005:88), där följande citat är hämtat.

"Förslag: Socialtjänstförordningen kompletteras med en bestämmelse om att när socialnämnden får ett meddelande från hyresvärden om att hyresavtalet sagts upp ska nämnden omgående utse handläggare i ärendet, meddela hyresvärden och kontakta den enskilde.

Socialstyrelsen bör bidra till att utveckla och säkra rutinerna i kommunerna genom att ge ut en handbok för arbetet med att motverka vräkning bland barnfamiljer.

Förslaget att socialtjänsten ska agera redan vid meddelande från hyresvärden påverkar barnet genom att familjen uppmärksammas tidigare under processen. Det innebär att socialnämnden i de kommuner som genomför förslaget kommer in tidigare och ges mer utrymme att lösa situationen för familjen.

Det finns en intressekonflikt mellan behovet av en tidig reaktion och intervention i dessa ärenden och föräldrarnas intresse av att själva bestämma över sina kontakter med myndigheterna.

Att säkerställa barnets rätt till ett stabilt boende väger dock, enligt min uppfattning, tyngre än föräldrarnas eventuella intresse av att hålla socialtjänsten utanför i dessa ärenden.

Det finns ytterligare en intressekonflikt i detta och andra förslag av organisatorisk natur med det kommunala intresset att få organisera sin verksamhet utan styrning från lagstiftaren.

När det gäller kostnader och vinster för samhället redovisar de kommuner som arbetar aktivt med uppsökande verksamhet lägre kostnader för socialbidrag till hyresskulder än när det hade ett mer passivt förhållningssätt. Förslaget att Socialstyrelsen ska utarbeta en handbok kan leda till bättre rutiner till skydd för vräkningshotade barn."⁴

Barnets bästa ska beaktas och redovisas

Även om FN:s barnrättskommitté menar att principen om barnets bästa ska väga mycket tungt så säger kommittén samtidigt att barnets intresse inte alltid kan väga tyngst. Det kan finnas situationer då andra intressen väger tyngre och därmed får företräde. Staterna, eller de som staten har delegerat beslutsrätten till, måste ändå alltid försäkra sig om att barnets bästa har redovisats i beslutsprocessen.

Om en sådan prövning har kommit fram till att andra intressen än barnets bästa väger tyngre ska den ansvarige beslutsfattaren kunna visa att barnets bästa har beaktats och redovisats i beslutsprocessen. Dessutom måste beslutsfattaren kunna motivera varför ett annat intresse än barnets har fått ta över.

Det är med andra ord upp till beslutsfattaren att visa att barnets bästa har beaktats och där ingår en skyldighet att redovisa beslutsunderlaget. När ett enskilt barns bästa eller en grupp barns bästa måste ge vika för andra intressen bör beslutsfattaren dessutom tänka på att kompensera beslutet på något sätt.

Steg 5: Utvärdering

Det är också viktigt att utvärdera vilka effekter beslutet verkligen fick och hur väl detta stämde med de antaganden som barnkonsekvensanalysen byggde på. Den sista delen i arbetsprocessen handlar därför om att följa upp och kontrollera om åtgärderna fått önskade konsekvenser.

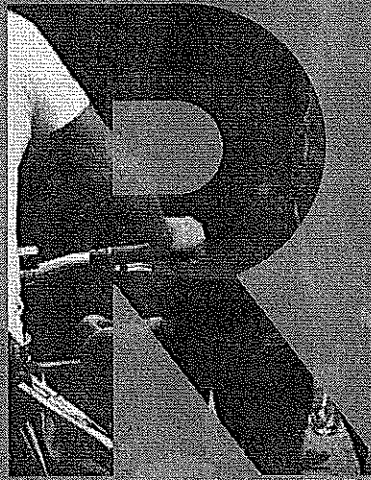
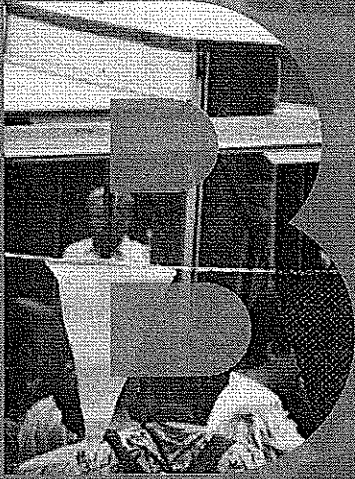
Konsekvensanalyser efter beslut kallas för konsekvensutvärderingar. Genom dem kan man bedöma om man har uppnått önskade effekter eller om man behöver vidta ytterligare åtgärder. Här vill vi påminna om att även barn som berörs av beslutet måste få möjlighet att delta i sådana konsekvensutvärderingar. Genom att göra denna typ av utvärderingar samlar verksamheten erfarenhet och blir allt bättre på att göra barnkonsekvensanalyser. Om barnets bästa alltid får vara ledstjärna i besluten bidrar det successivt till att höja kvaliteten i alla kommunala och regionala verksamheter som berör barn och unga.

Noter

- 1 Nordstedts svenska ordbok. Språkdata, 1990.
- 2 Socialstyrelsen. Tänk Långsiktigt! Stockholm, 2004.
- 3 Ekonomistyrningsverket. Resultatanalys för nybörjare. Stockholm, 2003.
- 4 Utredningen om vräkningar och hemlöshet bland barnfamiljer (SOU 2005:88), s. 193–194.

Stockholms
stad

Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad

2018–2022

Antaget av kommunfullmäktige 2017-12-11

Introduktion

Stockholms stad har högt ställda mål för att garantera barns rättigheter och inflytande enligt FN:s barnkonvention. Detta program tydliggör inriktningen för arbetet och preciserar ett antal gemensamma fokusområden för stadens nämnder och bolagsstyrelser samt hur programmet ska genomföras.

Programmet är ett styrdokument som stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utgå från när de planerar och följer upp sitt arbete för att bättre nå visionen om Ett Stockholm för alla med fokus på barnets rättigheter och inflytande.

I den första delen beskrivs vilka utmaningar som finns när det gäller barns rättigheter och inflytande och stadens övergripande inriktning inom området.

Den andra delen pekar ut de fem fokusområden som är prioriterade för staden att arbeta med. Verksamheterna ska i sin ordinarie planering konkretisera vilka aktiviteter de behöver genomföra inom fokusområdena för att nå stadens mål samt hur de ska samverka med andra aktörer.

Den tredje delen av programmet beskriver ansvarsfördelning och övergripande arbetssätt som ger framgång samt hur uppföljningen ska göras.

Avslutningsvis definieras ett antal centrala begrepp inom området.

Innehåll

Inledning	4
FN:s konvention om barnets rättigheter – barnkonventionen	10
Programmets fokusområden	14
1. Beslutsfattare och medarbetare ska beakta barnperspektivet och omsätta barnets rättigheter i alla beslut, uppdrag och i det dagliga arbetet	15
2. Barns rätt till likabehandling och skydd mot diskriminering ska säkerställas	16
3. Barn ska ges förutsättningar att uttrycka och få sina åsikter respekterade	16
4. Barn och vuxna ska ha kunskap om barnets rättigheter och vad de innebär i praktiken	17
5. Barn ska vara trygga och skyddas mot fysiskt och psykiskt våld	17
Genomförande och uppföljning	18
Referenser	22
Begreppsdefinitioner	24

Inledning

BARN
är varje människa
under 18 år.

Ett Stockholm för alla¹ är en stad som lever upp till och respekterar barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. Där har alla barn och unga lika goda möjligheter oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares bakgrund, hudfärg, kön, sexuella läggning, språk, religion, åsikter, sociala ursprung eller funktionsnedsättning.

De flesta barn i Sverige har bra livsvillkor och är trygga. Barns hälsa och sociala förhållanden är generellt sett goda och barnets ställning har mer och mer stärkts i den svenska lagstiftningen. Sverige har trots det fått återkommande kritik av FN-kommittén för barnets rättigheter som övervakar ländernas arbete med barnkonventionen. Kommittén är bland annat oroad över de skillnader som finns när det gäller genomförandet av konventionen i kommunerna och landstingen och som leder till att barns och ungas tillgång till stöd och tjänster inte är likvärdig.² En rad brister vid tillämpningen av barns rättigheter enligt barnkonventionen har även konstaterats av Barnrättighetsutredningen i sitt betänkande Barnkonventionen blir svensk lag. Utredningen har i en kartläggning av statliga och kommunala myndigheters beslut funnit att barn sällan ses som bärare av egna rättigheter. Tydligast är bristerna när det gäller tillämpningen av principen om barnets bästa och barns rätt att få uttrycka sina åsikter.³

I arbetet med skapa uppväxtvillkor som ger alla barn och unga samma chans och där barnets rättigheter värnas behöver alla stadens verksamheter bidra.

Omfattande arbete pågår i stadens verksamheter för att förbättra barns villkor men det finns ändå tydliga skillnader i uppväxtförhållanden i Stockholm mellan barn i olika stadsdelar och mellan barn med olika förutsättningar såsom till exempel kön, funktionsnedsättning och socioekonomisk bakgrund.⁴ Det gäller bland annat möjligheten att uppnå kunskapsmålen i skolan, att ha en rik och meningsfull fritid, upplevelser av trygghet samt en god hälsa.

I arbetet med skapa uppväxtvillkor som ger alla barn och unga samma chans och där barnets rättigheter värnas behöver alla stadens verksamheter bidra. Hur barn och unga har det i dag påverkar även utvecklingen av vårt samhälle för lång tid framöver.

¹ Vision 2040 – ett Stockholm för alla

² FN-kommittén för barnets rättigheter, Concluding observations 2015

³ SOU 2016:19

⁴ Skillnadernas Stockholm, Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, 2015

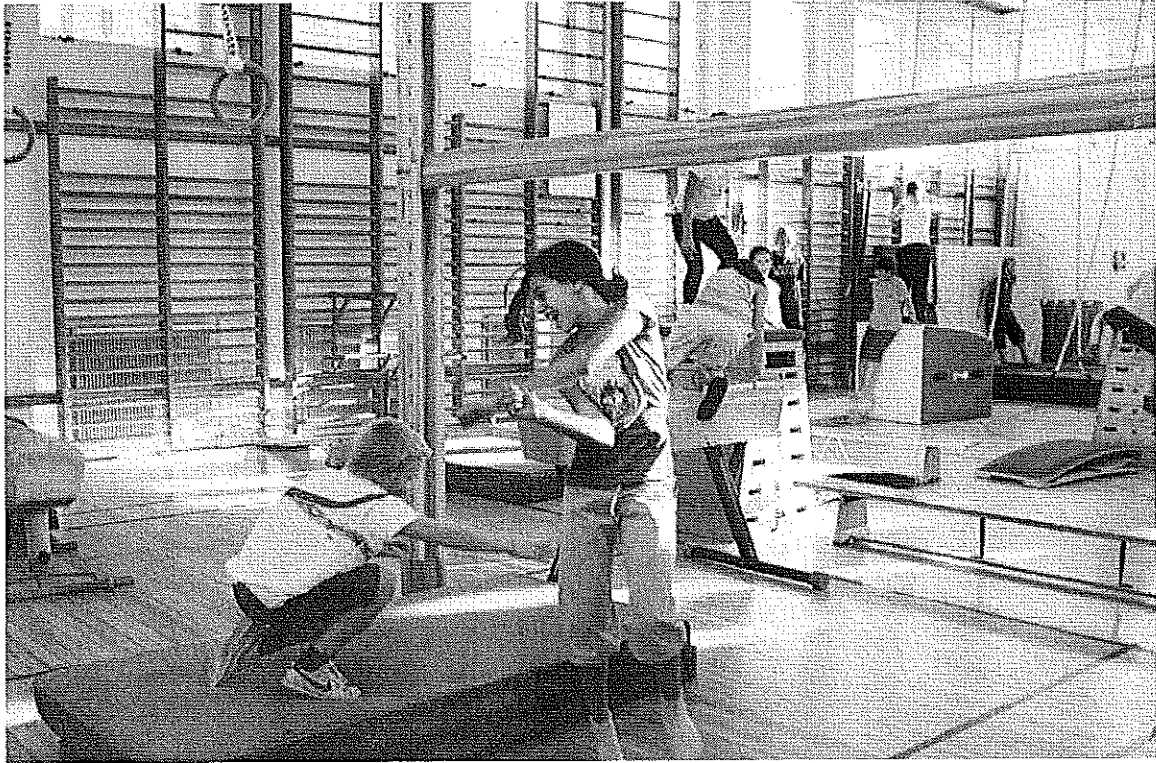

Barnperspektivet och barnets rättigheter ska beaktas i alla stadens verksamheter i ordinarie planering, utförande och uppföljning.

Barnperspektivet och barnets rättigheter ska beaktas i alla stadens verksamheter i ordinarie planering, utförande och uppföljning. Det gäller inte minst i förskolan, skolan och annan verksamhet som riktar sig till barn, men också i många andra verksamheter som på något sätt, direkt eller indirekt, påverkar barns situation.

Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad kompletterar särskilt följande styrdokument:

- Stockholm stads program mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020
- Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016, Stockholm – en stad för alla
- Program för barn och ungdomskultur i Stockholms stad, Kultur i ögonhöjd
- Idrottspolitiskt program Stockholms stad 2013-2017
- Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022
- Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022
- Program för kvalitetsutveckling
- Program för stöd till anhöriga 2017-2020
- Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019

Mänskliga rättigheter

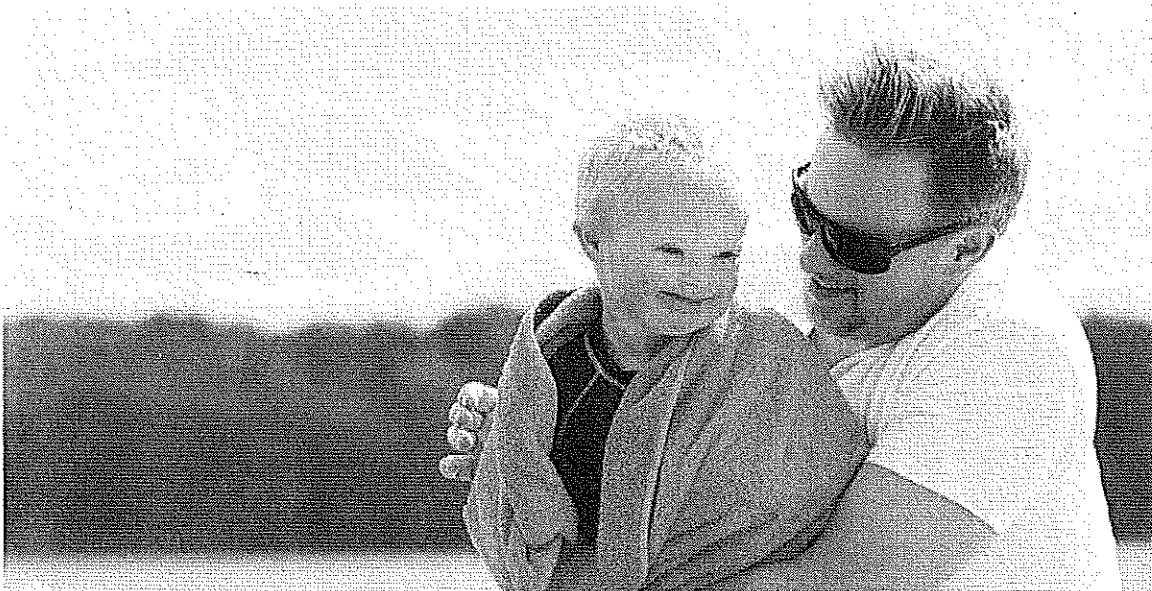
FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948) slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter. Rättigheterna är universella och gäller för alla.

BARNPERSPEKTIV

är när vuxna ser barnet, strävar efter att förstå det och vidtar åtgärder som de bedömer vara till barnets bästa. Barnperspektivet kan inrymma barnets perspektiv men behöver inte göra det.

Ansvar för att de mänskliga rättigheterna inte kränks vilar på regeringen och på all statlig och kommunal verksamhet. Regeringsformen slår fast att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

Kommuner och landsting ansvarar för verksamheter som berör de flesta av individens rättigheter. Det är i mötet mellan den kommunala verksamheten och invånaren som rättigheterna konkretiseras i vardagen. Det är detta arbete som i hög grad avgör hur väl Sverige lever upp till principer och krav som ställs i internationella konventioner gällande de mänskliga rättigheterna. Arbetet kan bedrivas främjande och förebyggande. För att nå långsiktiga mål om allas lika rättigheter och möjligheter kan det ibland behövas särskilda åtgärder som riktas till vissa grupper.

Sverige har kommit förhållandevis långt i att tillgodose mänskliga rättigheter men utmaningar kvarstår, vilket detta program synliggör. Många människor kommer som flyktingar till Stockholm och möter stadens verksamheter. Även i dessa möten är det viktigt att beakta de mänskliga rättigheterna och att barns särskilda rättigheter tillgodoses.

Stockholms stads program utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, som Sverige antog 1990.

Utgångspunkter för programmet

Stockholms stads program utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, som Sverige antog 1990. Barnkonventionen innehåller rättigheter som varje barn har och gäller alla upp till 18 år som bor eller vistas i ett land oavsett legal status.

Riksdagen beslutade 2010 utifrån åtagandena i barnkonventionen om en strategi för att stärka barnets rättigheter.⁵ Strategin är en utgångspunkt för offentliga aktörer på statlig och kommunal nivå som i sina verksamheter ska säkerställa barnets rättigheter.

⁵ Strategi för att stärka barnets rättigheter (prop. 2009/10:232)

BARNETS PERSPEKTIV
speglar en utsaga från ett barn. För att kunna uttala sig om barnets perspektiv krävs att barnet själv har fått säga sin mening.

Syfte

Stockholms stads program för att garantera barnets rättigheter och inflytande är ett styrdokument för alla stadens nämnder och bolagsstyrelser och ska, så långt som möjligt, tillämpas i uppdrag som staden ger andra organisationer eller enskilda.

Programmet syftar till att säkerställa barnets rättigheter och förbättra flickors och pojkars levnadsvillkor genom att tydliggöra stadens övergripande inriktning för arbetet och precisera ett antal gemensamma fokusområden för stadens nämnder och bolagsstyrelser. Programmet medverkar härmed till att kvalitetssäkra stadens verksamheter och bidrar till ett jämlikt och jämställt, icke-diskriminerande och socialt hållbart samhälle.

Med barn avses fortsättningsvis barn och unga under 18 år.

FN:s konvention om barnets rättig- heter – barn- konventionen

Barnkonventionen är inriktad på individen, det enskilda barnet och handlar om barnets rätt att få sina grundläggande rättigheter och behov tillgodosedda.

Barnkonventionen slår fast att barn är individer med egna rättigheter och syftar till att ge alla barn, oavsett bakgrund, rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals.

Barnkonventionen innehåller olika slag av rättigheter, dels medborgerliga och politiska, dels ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Barnkonventionen tar också särskild hänsyn till barnets utsatthet och sårbarhet.

Enligt barnkonventionen ska alla barn som befinner sig i ett land ha samma rättigheter. Barnkonventionen är inriktad på individen, det enskilda barnet och handlar om barnets rätt att få sina grundläggande rättigheter och behov tillgodosedda. Barndomen ska ses som en lika betydelsefull tid som vuxenlivet. Barnkonventionen ger också uttryck för föräldrarnas och familjens viktiga roll i barnets liv och utveckling samt ansvar att ta tillvara barnets rättigheter. Föräldrarna eller vårdnadshavarna har rätt och skyldighet att, i takt med barnets utveckling, ge barnet ledning då barnet utövar sina rättigheter. För föräldrarna eller vårdnadshavarna ska barnets bästa då komma i främsta rummet. Barnet har rätt till sina föräldrar och staten har skyldighet att säkerställa att barnet inte skiljs från sina föräldrar mot sin vilja, om det inte är nödvändigt för barnets bästa. Föräldrarnas ansvar för barnets uppfostran och utveckling understryks samtidigt som staten åläggs ansvar för att stötta familjerna och underlätta för dem att ta hand om barnen på bästa sätt. Utgångspunkten är dock det enskilda barnets behov och intressen, inte föräldrarnas. Staten har ansvar för att skydda barnet mot vanvård, utnyttjande och övergrepp.

I januari 2020 förväntas barnkonventionen bli svensk lag.

ARTIKEL 2

Inget barn får diskrimineras på grund av härkomst, kön, religion, funktionsnedsättning eller andra liknande skäl.

ARTIKEL 3

Barnets bästa ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och vid alla åtgärder som rör barn och unga.

ARTIKEL 6

Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Barn ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar.

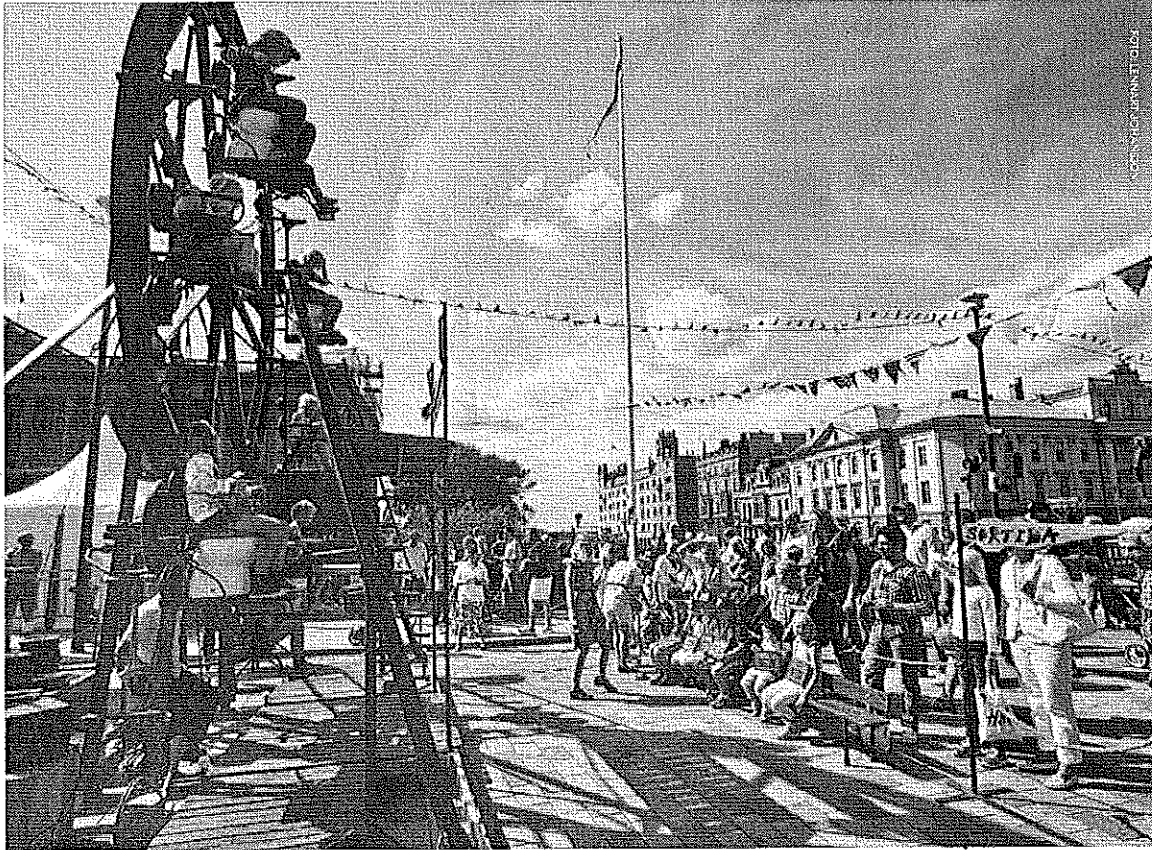
ARTIKEL 12

Barn och unga har rätt att framföra sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem.

De fyra grundprinciperna

Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som alla tillsammans utgör en helhet, men fyra av artiklarna utgör de grundläggande och vägledande principer som alltid ska beaktas när det gäller frågor som rör barn. Alla övriga artiklar ska läsas med grundprinciperna som utgångspunkt.

- **Artikel 2.** Inget barn får diskrimineras på grund av härkomst, kön, religion, funktionsnedsättning eller andra liknande skäl.
- **Artikel 3.** Barnets bästa ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och vid alla åtgärder som rör barn och unga.
- **Artikel 6.** Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Barn ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar.
- **Artikel 12.** Barn och unga har rätt att framföra sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem.

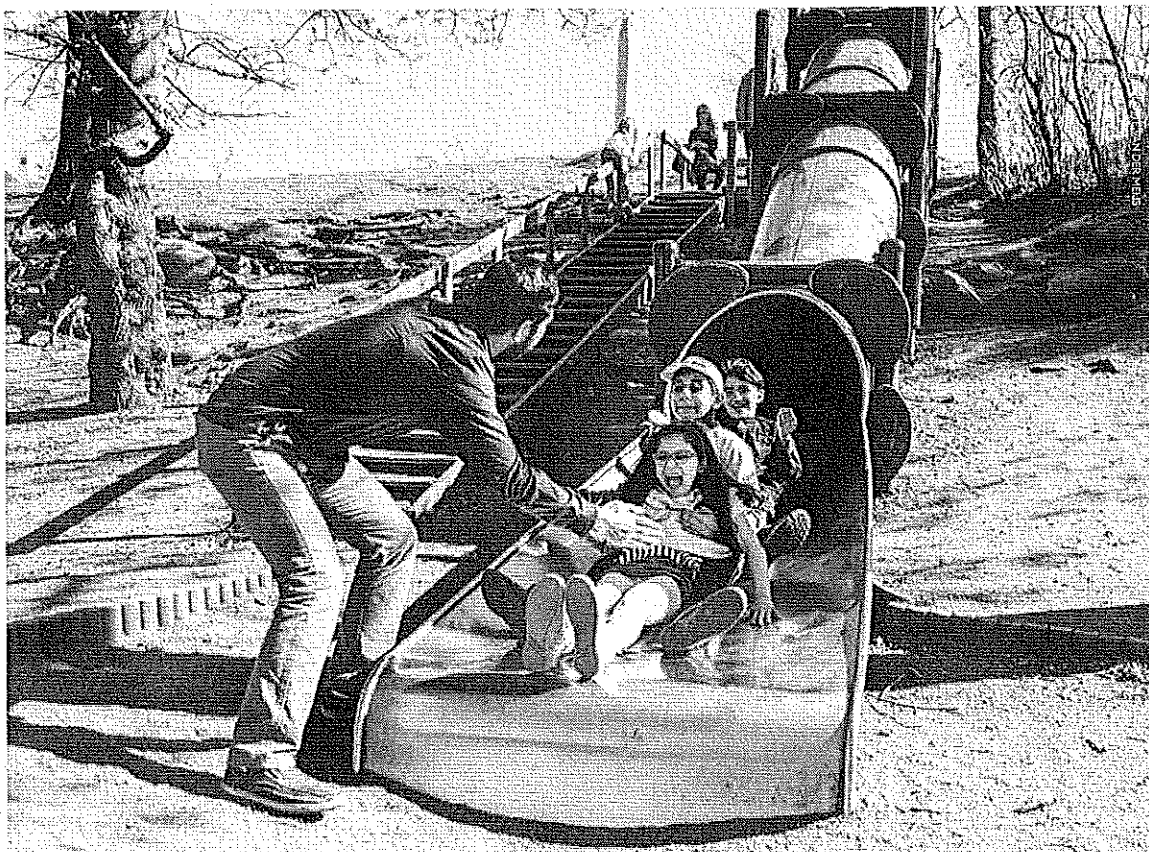

Alla artiklar i barnkonventionen är lika viktiga.

Fler viktiga artiklar

Utöver de artiklar som utgör barnkonventionens fyra grundprinciper ligger nedanstående artiklar till grund för arbetet enligt programmet. Artiklarna är därför viktiga att känna till, men alla artiklar i barnkonventionen är lika viktiga.

- **Artikel 13.** Varje barn har rätt till yttrandefrihet, att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter.
- **Artikel 17.** Varje barn har rätt att få tillgång till information.
- **Artikel 19.** Varje barn har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld, övergrepp, vanvård eller utnyttjande.
- **Artikel 23.** Ett barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv och hjälp att delta i samhället på lika villkor.
- **Artikel 30.** Ett barn som tillhör en minoritet eller ursprungsbefolkning har rätt till sitt språk, sin kultur och religion.
- **Artikel 31.** Varje barn har rätt till lek, fritid, kultur och vila.
- **Artikel 42.** Alla barn och vuxna har rätt att få reda på vad som står i barnkonventionen.

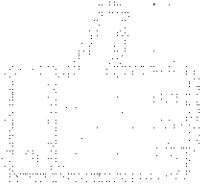
Svensk lagstiftning

Barnkonventionens bestämmelser har på olika sätt förts in i den svenska lagstiftningen, till exempel i föräldrabalken, skollagen, socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). När myndigheter ska tolka och tillämpa dessa lagar och förordningar ska det göras så att åtagandena enligt barnkonventionen och barnets rättigheter respekteras i praktiken, i alla beslut och åtgärder, så långt detta är möjligt inom ramen för den svenska lagstiftningens ordalydelse.

Ett barn som av olika anledningar riskerar att fara illa har rätt till stöd och skydd. Socialnämnden har ett lagstadgat ansvar att stödja och vid behov komplettera föräldrarna eller vårdnadshavarna under barnets uppväxt. Socialnämndens stöd till barn och familjer bygger på frivillig medverkan. Under vissa särskilda förhållanden har socialnämnden dock även utan samtycke möjlighet att ge ett barn det stöd och skydd barnet behöver.

Övergripande inriktning och fokusområden

BARNRÄTTSPERSPEKTIV

Att ha ett barnrättsperspektiv är att vid varje beslut eller åtgärd som rör barn beakta att dess rättigheter enligt barnkonventionen tas tillvara.

Beslutsfattare och medarbetare ska beakta barnperspektivet och omsätta barnets rättigheter i alla beslut, uppdrag och i det dagliga arbetet

I Stockholm får alla barn oavsett bakgrund och förutsättningar sina rättigheter tillgodosedda och har möjlighet att forma samhället och sina egna liv.

Fokusområden

Här anges fokusområden för stadens program och ett antal prioriterade frågor inom varje område.

Beslutsfattare och medarbetare ska beakta barnperspektivet och omsätta barnets rättigheter i alla beslut, uppdrag och i det dagliga arbetet

- 1.1 Varje verksamhet ska tillgodose barnets rätt till goda uppväxtförhållanden, hälsa och utveckling inom ramen för sitt uppdrag. Insatser mot barnfattigdom och socioekonomisk utsatthet ska särskilt prioriteras. Verksamheter som är centrala för att säkerställa barns rättigheter ska vara kända, tillgängliga och anpassade för barn.
- 1.2 Barnets bästa ska utredas och vara vägledande vid alla beslut och åtgärder som rör barn. Barnet ska få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Åsikterna ska ges betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.
- 1.3 Verksamheterna ska göra bedömningar av hur barnets bästa beaktas vid investeringar eller budgetbeslut inom alla områden och ska bedöma konsekvenser av sådana investeringar eller budgetbeslut.
- 1.4 Vid beslut eller åtgärder som avser barnets vårdnadshavare eller förälder ska barnets perspektiv och behov beaktas.
- 1.5 Barnets rättigheter ska stärkas genom samverkan mellan aktörer inom olika verksamheter och möjliggöra en helhetssyn på barnets behov och intressen.

Barns rätt till
likabehandling
och skydd mot
diskriminering ska
säkerställas

2 Barns rätt till likabehandling och skydd mot diskriminering ska säkerställas

- 2.1** Alla barn ska bli respekterade och ha lika värde. Inget barn får diskrimineras på grund av barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares bakgrund, hudfärg, kön, sexuella läggning, språk, religion, åsikter, sociala ursprung eller funktionsnedsättning.
- 2.2** Alla barn ska ha likvärdiga förutsättningar att utvecklas till sin fulla potential. Hänsyn ska tas till att vissa barn har sämre förutsättningar att få tillgång till sina rättigheter än andra barn. Särskilda åtgärder kan vara nödvändiga att vidta för att jämna ut faktiska ojämlikheter och behov, både på kort och på lång sikt.
- 2.3** Stadens välfärd och service ska vara likvärdig för varje barn oavsett var i staden barnet bor eller var det är fött.
- 2.4** Alla barn ska bemötas likvärdigt. Stadens verksamheter ska bekämpa och förebygga fördomar, beteenden, språkbruk och bilder som har sin grund i föreställningen att det ena eller andra könet är överlägset eller underlägset eller i stereotypa könsmonster.
- 2.5** Alla barn ska nå kunskapsmålen i skolan.
- 2.6** Alla barn ska ha god psykisk hälsa.
- 2.7** Alla barn ska ha lika tillgång till stadens kultur, idrott och fritid.

Barn ska ges
förutsättningar att
uttrycka och få sina
åsikter respekterade

3 Barn ska ges förutsättningar att uttrycka och få sina åsikter respekterade

- 3.1** Stadens verksamheter ska arbeta för att lyssna på barns åsikter i frågor som berör barn, både när det gäller beslut som rör barn i allmänhet, grupper av barn samt enskilda barn.
- 3.2** Barn ska ha möjlighet till inflytande och delaktighet samt kunna föra fram sina åsikter till de som bestämmer. Barns åsikter, kunskaper och erfarenheter ska tillmätas betydelse. Barn ska informeras om på vilket sätt åsikterna har beaktats.
- 3.3** Barn ska ha möjlighet att komma till tals och få sin inställning synliggjord vid myndighetsutövning. Detta ska gälla även vid beslut eller åtgärder som avser barnets vårdnadshavare eller förälder.
- 3.4** Barn ska ha inflytande över skolans verksamhet. Varje barn ska ges regelbundna möjligheter till delaktighet och att uttrycka sin åsikt samt bli lyssnade på.
- 3.5** Barn ska ha möjlighet att ha inflytande över och vara delaktiga i stadens utveckling, stadsplanering och samhällsplanering.

Barn och vuxna ska ha kunskap om barnets rättigheter och vad de innebär i praktiken

Barn och vuxna ska ha kunskap om barnets rättigheter och vad de innebär i praktiken

- 4.1 Barnkonventionens bestämmelser och principer ska göras kända hos barn och vuxna inom stadens verksamheter.
- 4.2 Stadens verksamheter ska inom sina områden ge information till barn om deras rättigheter och hur rättigheterna kan tillgodoses i verksamheten. Det gäller såväl i enskilda ärenden som i frågor där barn som grupp är berörda. Informationen ska vara lättillgänglig och anpassad till barns olika behov och individuella förutsättningar.
- 4.3 Stadens verksamheter ska inom sina områden ge information om barnets rättigheter till föräldrar och andra som har ansvar, uppdrag eller kommer i kontakt med barn.

Barn ska vara trygga och skyddas mot fysiskt och psykiskt våld

Barn ska vara trygga och skyddas mot fysiskt och psykiskt våld

- 5.1 Stadens verksamheter ska arbeta förebyggande och skydda barn från att utsättas för fysiskt och psykiskt våld, av vuxna och andra barn, eller hedersrelaterat våld och förtryck.
- 5.2 Förskolan, skolan och andra mötesplatser för barn och unga ska utformas och utvecklas så att de upplevs som trygga och inkluderande av alla barn. Det främjande värdegrundsarbetet och arbetet mot kränkande behandling ska stärkas och inkludera barn i arbetet. Det förebyggande arbetet mot våld ska bland annat bedrivas genom att motverka traditionella normer kring kön med fokus på maskulinitetsnormer och hur dessa bidrar till att våld uppstår.
- 5.3 Stockholms stad ska särskilt uppmärksamma och planera för att det offentliga rummet upplevs som tillgängligt och tryggt för alla barn.
- 5.4 Varje verksamhet som på olika sätt träffar på barn ska ha
 - tydliga rutiner för hur anmälan till socialtjänsten ska göras vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa (orosanmälan).
 - lättillgänglig information för barn om vart de kan vända sig och få hjälp om de själva eller någon annan har utsatts för brott, far illa eller befinner sig i en utsatt situation.
 - skolan ska säkerställa att alla barn får information om vart de kan vända sig för att få stöd och hjälp om de själva eller någon annan har utsatts för brott, far illa eller befinner sig i en utsatt situation.

Genomförande och uppföljning

I verksamhetsplanerna ska nämnder och bolagsstyrelser precisera hur de arbetar med de fokusområden som redovisas i programmet.

Ansvar

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för implementering av programmet. Detta görs inom ramen för ordinarie planering och uppföljning av verksamheten. I programmet tydliggörs stadens inriktning för arbetet och ett antal gemensamma fokusområden för stadens nämnder och bolagsstyrelser preciseras. Programmet utgör vidare en grund för samverkan mellan stadens aktörer.

I verksamhetsplanerna ska nämnder och bolagsstyrelser precisera hur de arbetar med de fokusområden som redovisas i programmet. Fokusområdena och de prioriterade frågorna utgör en grund när nämnder och bolagsstyrelser konkretiserar nämnd- och bolagsmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till att kommunfullmäktiges mål i stadens budget. Den ordinarie uppföljningen av dessa mål, aktiviteter och indikatorer i tertiärrapporter och verksamhetsberättelsen utgör därmed en uppföljning av nämndens och bolagsstyrelsens insatser för att säkerställa barns rättigheter och möjligheter till inflytande.

Stadens barnombudsman ska vartannat år lämna en rapport till kommunfullmäktige om de frågor om barn som barnombudsmannen anser att kommunfullmäktige behöver ha kännedom om. Barnombudsmannen kan däremellan lämna rapporter till kommunstyrelsen för att till exempel belysa brister inom ett område. Kommunstyrelsen ansvarar för en samlad uppföljning av arbetet inom stadens verksamheter, övergripande samordning samt för att vid behov tydliggöra stadens prioriteringar inom området.

Kunskap

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att det finns tillräcklig kunskap i organisationen för arbetet med barns rättigheter.

Förtroendevalda, förvaltnings- och bolagsledningar och nyckelpersoner behöver kunskaper om barnkonventionen och barns rättigheter, stadens program och vad detta innebär för arbetet med ledning och styrning.

Medarbetare i staden behöver kunskap om barnkonventionen, barns rättigheter och levnadsvillkor i relation till verksamhetsområdena.

Kommunstyrelsen ansvarar för att i samband med implementeringen av programmet genomföra introducerande utbildningsinsatser för förtroendevalda, förvaltnings- och bolagsledning samt nyckelpersoner.

Metoder och arbetsätt

Nämnder och bolagsstyrelser ska vid implementering av programmet använda arbetsmetoder som på ett systematiskt och långsiktigt sätt kan stärka barnets rättigheter i beslut och åtgärder. Arbetet ska integreras i ordinarie beslutsprocesser och konsekvensbedömningar.

För att principen om barnets bästa ska förverkligas måste barnets bästa bedömas och fastställas genom barnanpassade arbetsmetoder.

För att principen om barnets bästa ska förverkligas måste barnets bästa bedömas och fastställas genom barnanpassade arbetsmetoder. För förståelsen av att barns förhållanden och villkor inte är statiska eller homogena är det viktigt att vara medveten om att grupper och individer har olika förutsättningar och möjligheter som påverkas av omgivningens föreställningar om könsidentitet eller uttryck som kan förstärkas ytterligare av föreställningar om etnicitet, ålder, religiös tillhörighet eller socioekonomiska förhållanden.

Beslut och åtgärder som på något sätt berör barn behöver systematiskt följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv. Det gäller såväl beslut och åtgärder som rör det enskilda barnet som generella beslut och åtgärder som rör barn. Barn behöver själva få uttrycka sina åsikter i samband med uppföljningar och utvärderingar som rör dem.

Metoder för att stärka föräldrar i deras föräldraskap behöver utvecklas i de verksamheter som på olika sätt kommer i kontakt med barn och föräldrar så att varje barns rättigheter och lika förutsättningar kan tillgodoses.

Barnchecklista och barnkonsekvensanalys

Grundläggande i arbetet med barnets rättigheter är att synliggöra, utreda och analysera vilka konsekvenser förslag och beslut får för det enskilda barnet, en grupp barn eller barn generellt. Det är nödvändigt att dessa frågeställningar finns med tidigt i arbetsprocessen så barns delaktighet och barnperspektivet får reell effekt vid beslutsfattandet. Grupper av barn eller enskilda barn som är särskilt missgynnade eller utsatta ska identifieras.

För att barnperspektivet och barnrättsperspektivet ska uppmärksammas innan beslut fattas i ärenden där barn påverkas ska beslutsunderlag, till exempel tjänsteutlåtanden, innehålla en barnchecklista. När barn påverkas ska barnets bästa utredas och beaktas. Barnet ska få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Åsikterna ska ges betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Vid beslut av övergripande eller strategisk karaktär ska en fördjupad analys av beslutets konsekvenser för barn genomföras, barnkonsekvensanalys.

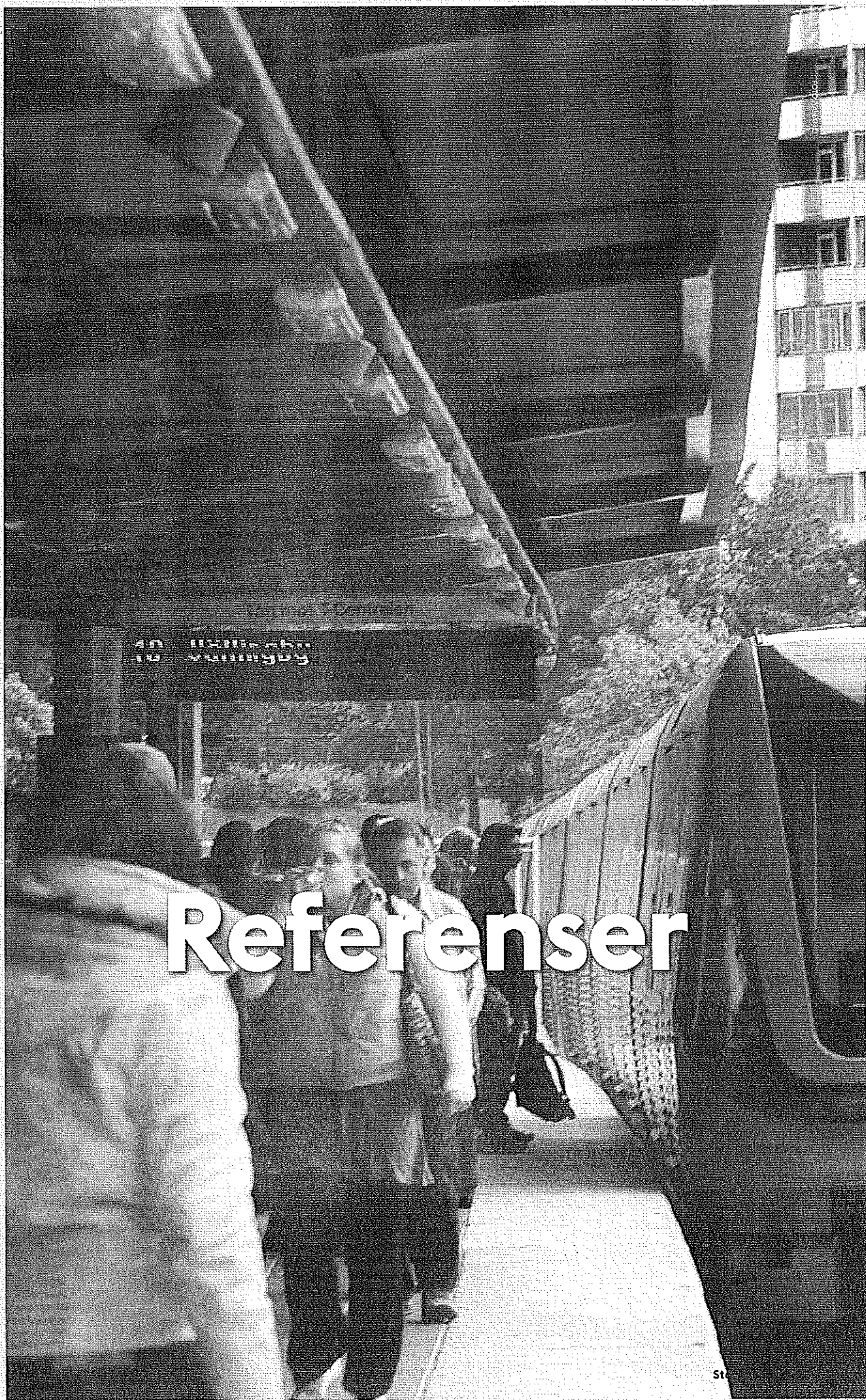
Barn behöver få lättillgänglig och tydlig information om syftet med varför de tillfrågas och vilka möjligheter de har att påverka. Barn behöver känna att deras medverkan har betydelse, att deras synpunkter tas på allvar och att återkoppling sker. Barn behöver veta hur de kan kontakta stadens verksamheter för att lämna synpunkter och ställa frågor om barns rättigheter.

BARNCHECKLISTA

Med en barnchecklista kan man på ett enkelt sätt, med ett antal frågor, tydliggöra att alla beslut ska beskriva hur de påverkar barn. Syftet är att barnperspektivet ska uppmärksammas innan beslut fattas.

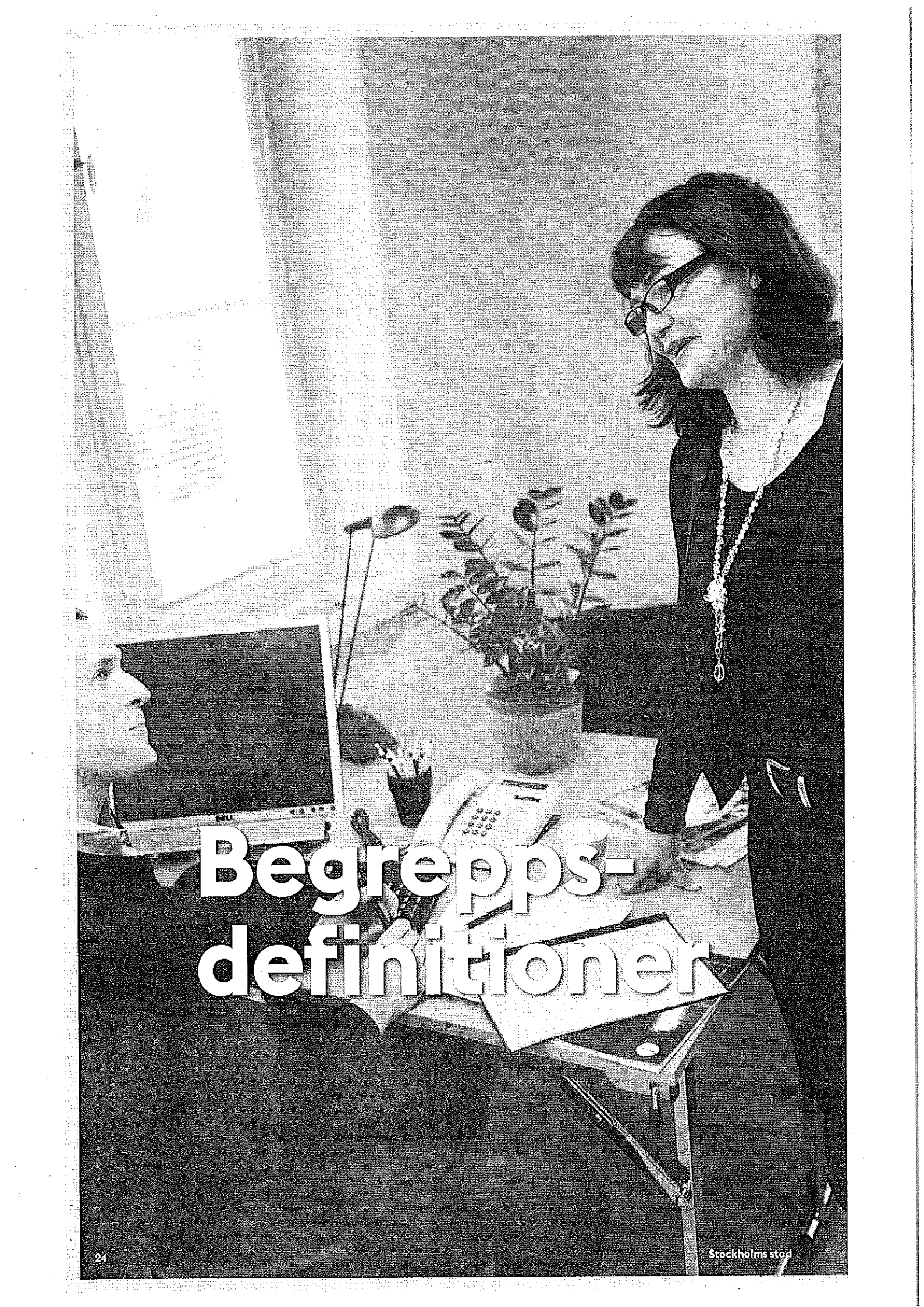
BARNKONSEKVENSNALYS

Barnkonsekvensanalys är ett verktyg för att synliggöra ett barns bästa, en grupp barns bästa eller barns bästa i allmänhet när det gäller en specifik åtgärd eller frågeställning med utgångspunkt i rättigheterna i barnkonventionen.

Referenser

- Barnkonventionen blir svensk lag (SOU 2016:19)
- Diskrimineringslag (2008:567)
- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948)
- FN:s konvention om barnets rättigheter (1989)
- Föräldrabalk (1949:381)
- Idrottspolitiskt program Stockholms stad 2013–2017
- Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
- Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade
- Patientlag (2014:821)
- Program för barn och ungdomskultur i Stockholms stad, Kultur i ögonhöjd
- Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011–2016, Stockholm – en stad för alla
- Program för kvalitetsutveckling
- Program för ett jämställt Stockholm 2018–2022
- Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018–2022
- Program för stöd till anhöriga 2017–2020
- Skillnadernas Stockholm, Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm 2015
- Skollag (2010:800)
- Slutsatser och rekommendationer från FN-kommittén för barnets rättigheter – Concluding observations (2015-1993)
- Socialtjänstlag (2001:453)
- Stockholms stads kemikalieplan 2014–2019
- Stockholm stads program mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck 2017–2020
- Strategi för att stärka barnets rättigheter (prop. 2009/10:232)
- Utlänningslag (2005:716)
- Vision 2040 - Ett Stockholm för alla

Begrepps- definitioner

Barn

Barn är varje människa under 18 år.

Barnets bästa

Barnets bästa handlar om det enskilda barnet, en grupp barn eller barn generellt och måste avgöras i varje enskilt fall. Hur man kommer fram till vad som är barnets bästa ska föregås av en utredning och prövning där hänsyn ska tas till barnets behov och egna åsikter utifrån ålder och mognad.

Barnperspektiv

Barnperspektiv är när vuxna ser barnet, strävar efter att förstå det och vidtar åtgärder som de bedömer vara till barnets bästa. Barnperspektivet kan inrymma barnets perspektiv men behöver inte göra det.

Barnets perspektiv

Barnets perspektiv speglar en utsaga från ett barn. För att kunna uttala sig om barnets perspektiv krävs att barnet själv har fått säga sin mening.

Barnrättsperspektiv

Att ha ett barnrättsperspektiv är att vid varje beslut eller åtgärd som rör barn beakta att dess rättigheter enligt barnkonventionen tas tillvara.

Intersektionalitet

Intersektionalitet är ett begrepp som används för att synliggöra att individer eller grupper inte är statiska eller homogena, samt att olika maktordningar samverkar och förstärker varandra.

När man talar om barn innebär det att barn inte bara ska ses som en homogen grupp av personer under 18 år. Exempelvis påverkar kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder och socioekonomi de förutsättningar och möjligheter ett barn har i samhället.

Kön och genus

Med kön avses ofta det biologiska och juridiska kön som används vid exempelvis könsuppdelad statistik. Genus betyder socialt och kulturellt kön, det vill säga de egenskaper och förmågor som vårt samhälle knyter till flickor respektive pojkar. De föreställningar vi har om vad som anses vara kvinnligt och manligt är i ständig förändring och skiljer sig mellan tidsperioder och kulturer.

Maskulinitet

Maskulinitet är ett begrepp som fokuserar på manligt genus, det vill säga mäns psykologiska, sociala och kulturella livsvillkor, livsstilar, attityder och handlingsätt. Det handlar också om hur manlighet (re)konstrueras kulturellt och socialt, det vill säga vilka egenskaper och beteenden hos män som förväntas och premieras i samhället.

Könsidentitet och uttryck

Könsidentitet är en individs självidentifierade, självupplevda kön, det vill säga det individen känner sig som. Ingen annan kan bestämma detta åt någon annan, och var och en har rätt att själv avgöra sin egen könsidentitet. Könsuttryck är hur en individ uttrycker sitt kön. Det görs exempelvis genom kläder, kroppsspråk, frisyra och socialt beteende. En individs könsuttryck kan stämma överens med könsidentiteten men det behöver inte vara så.

I arbete med barnets rättigheter är det särskilt viktigt att vara medveten om och uppmärksamma att inte alla identifierar sig som flickor eller pojkar.

Barnchecklista

Med en barnchecklista kan man på ett enkelt sätt, med ett antal frågor, tydliggöra att alla beslut ska beskriva hur de påverkar barn. Syftet är att barnperspektivet ska uppmärksammas innan beslut fattas.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys är ett verktyg för att synliggöra ett barns bästa, en grupp barns bästa eller barns bästa i allmänhet när det gäller en specifik åtgärd eller frågeställning med utgångspunkt i rättigheterna i barnkonventionen. I processen ska barnet/barnen få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Barnkonventionen kräver inte att barnets bästa alltid ska vara utslagsgivande, men barnets bästa ska finnas med och väga tungt i beslutsprocessen. I de fall andra intressen tillåts väga tyngre och får företräde krävs att det redovisas att barnets bästa har beaktats och det ska motiveras varför annat intresse än barnets har fått ta över. Eventuella kompenserande åtgärder ska också redovisas. Det finns inte någon generell mall hur en barnkonsekvensanalys ska genomföras. Analysens omfattning och metod måste anpassas efter varje verksamhets specifika förutsättningar.

Program för barnets
rättigheter och inflytande i
Stockholms stad 2016-2022

Stockholms stad 2017
Kansliet för franska/italiener

Gräfsk form och produktion:
Blomqvist Communication
Omslagfotograf: Lennart Johansson
Tryck: Arto 45 Tryckeri AB
Artikelnummer: 15268
Stadsförvaltningskontoret 2017-12

Stockholms
stad